

POSTANOWIENIE

Dnia 17 października 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wojciech Katner

w sprawie z powództwa A. S.A. w D.

przeciwko P. S.A. w W.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 17 października 2017 r.,

na skutek skarg kasacyjnych obu stron

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 21 października 2016 r., sygn. akt VI ACa (...),

- 1) odmawia przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej powoda i skargi kasacyjnej pozwanego,**
- 2) znosi między stronami koszty postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Po rozpoznaniu po raz trzeci, w wyniku dwukrotnego postępowania kasacyjnego i uchylenia poprzednich wyroków przez Sąd Najwyższy, Sąd Apelacyjny w (...), na skutek apelacji pozwanego Banku [...] S.A. w Warszawie, wyrokiem z dnia 21 października 2016 r. zmienił wyrok Sądu Okręgowego w W. z dnia 21 kwietnia 2011 r. i zasądził od pozwanego Banku na rzecz powódki A. S.A. w D. kwotę 463 602,10 złotych z ustawowymi odsetkami i

kosztami postępowania, oddalił apelację w pozostałym zakresie i rozstrzygnął o kosztach postępowania apelacyjnego i kasacyjnego. Źródłem zobowiązania pozwanego Banku było udzielenie poprzednikowi prawnemu powódki pożyczki w 1996 r. Zwrot tej pożyczki został zabezpieczony przez bank, którego zobowiązania realizuje obecnie pozwany, przez udzielenie gwarancji bankowej, zgodnie z którą zobowiązał się do zapłacenia wierzycielowi powódki na pierwsze żądanie kwoty wskazanej w dokumencie gwarancyjnym, wystawionym przez gwaranta.

Na obecnym etapie rozpoznawania sporu, gdy istotna część długu dłużnika głównego, czyli powódki została zaspokojona, na skutek wypłacenia sumy gwarancyjnej, odsetek i opłat, pozostało do rozstrzygnięcia, co jeszcze przysługuje powódce od pozwanego Banku, ze względu na roszczenia wynikające na podstawie nieobowiązujących już przepisów prawa o postępowaniu układowym z 1934 r., gdyż powódka w 2001 r. popadła w stan upadłości z możliwością zawarcia układu z wierzycielami, który był realizowany. W wyniku przeprowadzonego postępowania, w toku którego kolejny raz było uzupełniane postępowanie dowodowe, Sąd Apelacyjny uznał za nieprawidłowo ustaloną przez Sąd pierwszej instancji merytoryczną zasadność powództwa w przeważającej części, uważając, że tylko do zasądzonej kwoty może być ono skutecznie dochodzone, zgodnie i w granicach określonych w art. 20 prawa o postępowaniu układowym. Uzasadnił to związkiem z restrukturyzacją zobowiązań dłużnika jako skutku materialnoprawnego układu, dotyczącego redukcji wierzytelności, ustalenia nowych terminów płatności i ewentualnie ustanowienia zabezpieczeń wykonania układu. Z tego względu powództwo w pozostałym zakresie podlegało oddaleniu, a wygranie sprawy przez powódkę tylko w 3,3% skutkowało zmianą rozstrzygnięcia o kosztach procesu.

W skardze kasacyjnej powódka zarzuciła Sądowi Apelacyjnemu naruszenie zaskarżonym wyrokiem przepisów postępowania, tj. art. 328 § 2 k.p.c., polegające na tym, że uzasadnienie wyroku jest niezrozumiałe, wewnętrznie sprzeczne i nie pozwala jednoznacznie na ustalenie motywów rozstrzygnięcia; art. 382 w związku z art. 328 § 2, art. 316 § 1, art. 245 k.p.c., polegające na pominięciu przez Sąd Apelacyjny wskazanych przez powoda pism od pozwanego oraz w związku z art. 258 k.p.c. pominięciu zeznań wskazanego świadka. Naruszenie przepisów, prawa

materialnego dotyczy art. 518 § 1 pkt 1 k.c. w związku z art. 81 i art. 84 Prawa bankowego oraz art. 67 § 1 prawa o postępowaniu układowym z 1934 r. przez ich niewłaściwe zastosowanie; art. 518 § 1 pkt 1 w związku z art. 65 § 2 k.c. oraz § 3 i § 10 umowy o udzielenie gwarancji oraz umowy gwarancji przez ich niewłaściwe zastosowanie; art. 410 § 1 i 2 w związku z art. 405 k.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie; art. 89 k.c. przez jego niewłaściwą wykładnię i błędne zastosowanie, a także art. 734 § 1 i 2 w związku z art. 742 i art. 89 k.c. oraz art. 42 Prawa o postępowaniu układowym z 1934 r. w związku z § 2, § 3 i § 10 umowy o udzielenie gwarancji oraz treścią umowy gwarancji, przez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie. Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie po jego uchyleniu oddalenie apelacji w części, w której została ona uwzględniona, orzeczenie o zwrocie spełnionego na rzecz pozwanego świadczenia i kwoty zasądzonej na rzecz Skarbu Państwa, a także rozstrzygnięcie o kosztach postępowania na rzecz powoda. W odpowiedzi na skargę kasacyjną powód wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania.

W skardze kasacyjnej, wniesionej przez pozwanego zarzucił on Sądowi Apelacyjnemu naruszenie zaskarżonym wyrokiem przepisów prawa materialnego, tj. art. 42 w związku z art. 67 § 1 Prawa o postępowaniu układowym z 1934 r. przez ich niewłaściwe zastosowanie, polegające na przyjęciu, że prowizje za funkcjonowanie wskazanej gwarancji w okresie po dniu otwarcia postępowania układowego poprzednika prawnego strony powodowej były objęte układem i podlegały redukcji układowej. Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji w zakresie zaskarżenia, tj. uwzględnienia powództwa i oddalenie tego powództwa także w tej części, ewentualnie uchylenie tego wyroku we wskazanym zakresie i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania, a także orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego. W odpowiedzi na skargę kasacyjną strona powodowa wniosła o odmówienie jej przyjęcia do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skargi kasacyjne obu stron postępowania nie mogły zostać przyjęte do rozpoznania ze względu na brak przesłanek określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

W odniesieniu do skargi kasacyjnej strony powodowej należy rozważyć wnioski o przyjęcie tej skargi do rozpoznania, w którym powód, wskazując na art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. powołał się na występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych, wymagających rozstrzygnięcia oraz na potrzebę wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości, tj. art. 81 i art. 84 Prawa bankowego w związku z art. 89, art. 518 § 1 pkt 1, art. 734 i art. 742 k.c., a także art. 42 i art. 68 Prawa o postępowaniu układowym.

Pierwsze zagadnienie prawne sprowadza się do pytania, czy treść wierzytelności kompensacyjnej banku, który na podstawie umowy gwarancji bankowej spełnił świadczenie na rzecz beneficjenta gwarancji i wstąpił w prawa zaspokojonego wierzyciela na podstawie art. 518 § 1 pkt 1 k.c. wyznaczana jest wobec zleceniodawcy wystawienia gwarancji bankowej treścią stosunku prawnego, w który bank wstąpił, czy też treścią stosunku prawnego wynikającego z umowy zlecenia udzielenia gwarancji bankowej, ewentualnie, czy dochodzi tu do zbiegu podstaw odpowiedzialności zleceniodawcy wobec gwaranta z obu wymienionych tytułów. Drugie zagadnienie prawne odnosi się do kwestii spełnienia przez bank - gwaranta świadczenia na rzecz beneficjenta gwarancji i czy w razie nie wstąpienia gwaranta w następstwie tego w miejsce zaspokojonego wierzyciela, wynikająca z umowy o udzielenie gwarancji bankowej wierzytelność kompensacyjna banku wobec zleceniodawcy gwarancji jest wierzytelnością warunkową, czy też innego rodzaju wierzytelnością przyszłą oraz czy jest ona objęta prowadzonym postępowaniem układowym na podstawie Prawa o postępowaniu układowym z 1934 r.

Przyznając, że oba zagadnienia prawne zostały bardzo obszernie i starannie przedstawione we wniosku, nie można podzielić zdania strony powodowej, że wymagają one rozpatrzenia zarówno ze względu na istotę tych zagadnień, jak również ze względu na znaczenie, jakie miałyby mieć odpowiedź na zgłoszone wątpliwości na rozstrzygnięcie sprawy, będącej przedmiotem rozpoznania. W tym zakresie należy podzielić stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone

w dwóch orzeczeniach, będących następstwem wniesionych w niniejszej sprawie skarg kasacyjnych: strony powodowej i strony pozwanej. W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2013 r., sygn. akt I CSK 630/12, a w szczególności w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 sierpnia 2016 r., sygn. akt I CSK 593/15 rozważone zostały kwestie, które w większości i trochę inaczej opisane znalazły się w przedstawionych obecnie pytaniach. Ukazuje to trafnie pozwany w odpowiedzi na skargę kasacyjną, przywołując ponadto orzecznictwo i poglądy doktryny, które pozbawiają konieczności ponownego zajmowania się tymi kwestiami na potrzeby prowadzonego procesu, w aktualnej jego fazie. Nie są więc spełnione przesłanki, o których mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. co do sformułowania wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania, a ustalone pod tym względem i znane poglądy Sądu Najwyższego wyraźnie odwołują się do istotności i nowości zagadnienia, braku na ten temat stanowiska orzecznictwa i doktryny oraz do jego znaczenia odnośnie do rozpoznania konkretnej sprawy.

Zgłoszona we wniosku powoda potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) nie została odrębnie przedstawiona w uzasadnieniu, tak jak tego wymaga art. 398⁴ § 2 k.p.c. Ze względu na odwołanie się do przepisów, wskazanych jako wymagające wykładni w treści zagadnień prawnych, o których była mowa, problem jakby został postawiony łącznie, jednak w tej sytuacji nie wymaga osobnego ustosunkowania się do niego. Tak więc ze względu na niespełnienie przesłanek określonych w art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. skarga kasacyjna powoda nie zasługiwała na przyjęcie do rozpoznania.

Przechodząc do wniosku strony pozwanej o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazać należy na odwołanie się również do art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. i przedstawienie następującego zagadnienia prawnego: czy wierzytelności banku - gwaranta o zapłatę prowizji za kolejne lata funkcjonowania gwarancji, przypadające w okresie po dniu otwarcia postępowania układowego, a wynikające z umowy zlecenia udzielenia gwarancji zawartej przed dniem otwarcia postępowania układowego, jako wierzytelności, których płatność jeszcze nie nastąpiła na podstawie art. 42 Prawa o postępowaniu układowym, są objęte postępowaniem układowym, czy też są to wierzytelności przyszłe z istniejącego stosunku prawnego (umowy zlecenia udzielenia gwarancji), powstające sukcesywnie w miarę upływu

kolejnych rocznych okresów funkcjonowania gwarancji i jako powstałe po dniu otwarcia postępowania układowego, nie są objęte postępowaniem układowym i wynikającą z niego redukcją.

Formułując zagadnienie prawne skarżący nie zauważył, że zasadnicza kwestia objęta pytaniem została już podniesiona w zarzutach skargi kasacyjnej wniesionej przez pozwanego od wyroku Sądu drugiej instancji, rozpatrującego sprawę w wyniku uwzględnienia pierwszej skargi kasacyjnej. W uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 sierpnia 2016 r., I CSK 593/15 znajduje się odniesienie do zarzutu dotyczącego niewłaściwego zastosowania art. 42 Prawa o postępowaniu układowym. Mając wątpliwości tego rodzaju, jak zgłoszone w obecnie wniesionej skardze, należało je przedstawić już w poprzedniej skardze kasacyjnej w wyczerpujący sposób. Podkreślenia wymaga, że rozstrzygnięcie w wydanym w następstwie powtórnego uchylenia wyroku Sądu Apelacyjnego - wyroku tego Sądu z dnia 21 października 2016 r. zostało aprobowane przez stronę pozwaną odnośnie do zastosowania przepisów postępowania cywilnego, gdyż wyrok ten nie został zaskarżony przez pozwany Bank w zakresie drugiej podstawy kasacyjnej (art. 398 § 1 pkt 2 k.p.c.).

W tym stanie rzeczy należało uznać za niedowiedzione spełnienie przez pozwanego przesłanek wymaganych przez art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. w sposób, w jaki utrwalone orzecznictwo i doktryna wymagają od uzasadnienia wniosku na podstawie art. 398⁴ § 2 k.p.c.

Mając to na uwadze, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. należało orzec jak w postanowieniu, rozstrzygając o kosztach postępowania na podstawie art. 100 zdanie pierwsze w związku z art. 391 § 1 i art. 398 k.p.c.